

U poslednji trenutak, Crna Gora je prošlog meseca uspešno uplatila prvu ratu kredita u iznosu od milijardu američkih dolara koji duguje kineskoj Ekim banci, zajma koji je prijetio da će slomiti ekonomiju zemlje jer se njen nacionalni dug povećao na 103 odsto BDP -a. Crna Gora je prošlog meseca sebi kupila prostor za disanje, čineći prvu od niza otplata kineskoj Ekim banci za kredit vredan skoro milijardu eura koji je uzet za izgradnju prijeko potrebnog autoputa.

Ukidanje granica na Zapadnom Balkanu je odlična ideja, ali infrastruktura se ne sme zanemariti

Problematičan popis Crne Gore

Razglednica iz Kotora, Crna Gora

Otplata je omogućena nakon što je crnogorska vlada postigla dogovor sa bankama u Evropskoj uniji i Sjedinjenim Državama o zaštiti duga. To znači da su kamate na kredit sada pale sa dva odsto na 0,88 odsto.

Ministar finansija Milojko Spajić kaže da je zemlja samo za julsku tranšu uštedela četiri miliona evra, a da bi godišnja ušteda iznosila preko osam miliona evra.

On je obećao da će uštedeni novac biti upotrebljen za razvojne projekte i za rešavanje „krize cena hrane“ u zemlji.

Detalji o zaštiti su oskudni, a Spajić je lokalnim medijima rekao da je to 14-godišnji ugovor, s mogućnošću da nakon dve godine preispita uslove-i uključene banke.

Prema rečima ministra, dogovor je postignut sa nemačkom Deutsche Bank, francuskom Societe Generale i dve američke banke, Meril Lynch i Goldman Sachs.

„Ovo bi trebalo Crnoj Gori dati malo prostora za disanje, iako je opterećenje javnih finansija i dalje značajno“, kaže Filip Šebok, istraživač u Češkom udruženju za međunarodne poslove. Prostor za disanje, međutim, ne znači da je dug nestao.

„To će Crnoj Gori dati priliku da radi na održivijem rješenju, ali dug nije nestao, Kina je i dalje povjerilac, a preostale tranše će morati biti vraćene partnerima iz Pekinga“, rekao je Stefan Vladislavljev, koordinator programa u beogradski Fond za političku izuzetnost i saradnik u istraživanju za CHOICE, kaže za Emerging Europe.

„Kakva će putanja događaja biti u budućnosti zavisi isključivo od snage crnogorske ekonomije i njene finansijske stabilnosti.

Ekonomska situacija u zemlji i dalje je teška. Prema Svjetskoj banci, crnogorski BDP smanjio se za 15,2 posto u 2020. Za Crnu Goru, zavisnu od turizma, uticaj pandemije Covid-19 i ograničenja koja se postavljaju na međunarodna putovanja bili su posebno teški.

Međutim, Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) prognozira bolje brojeve za ovu godinu, nedavno poboljšavši svoju projekciju rasta na 8,5 odsto.

Najskuplji autoput u Evropi

Donekle komplikuje problem činjenica da autoput za koji je kineski kredit trebalo da plati ostaje nepotpun.

Pandemija je pomerila datum završetka sa 2019. na novembar ove godine, a ovo je samo prva deonica autoputa od 164 kilometra duga 41 kilometar koja će na kraju povezati primorski grad Bar sa granicom sa Srbijom.

„Nije jasno kada će izgradnja verovatno najskupljeg autoputa u Evropi biti završena“, kaže Nina Marković Khaze sa Odeljenja za bezbednosne studije i kriminologiju Univerziteta Mackuarie u Sidneju.

Dok dogovor o zaštiti od opasnosti ostavlja Crnoj Gori više prostora za vrckanje i drži glavu iznad vode, prema rečima Luke Šterića iz Beogradskog centra za bezbednosnu politiku, problem je jednostavno prekinut.

„To samo smanjuje neposrednu opasnost od dužničke krize“, kaže on. „S obzirom na to koliko je veliki kredit, kao i nekoliko kašnjenja koja smo već videli sa završetkom prve deonice, izgradnja autoputa je dugoročan, skup i nepredvidljiv projekat koji će se nadvijati nad Crnom Gorom u narednim decenijama.

Izbegnuta kineska zamka?

Drugi su zabrinuti da Crna Gora možda nije izbjegla kinesku „dužničku zamku“.

Visar Kshambazi, istraživač politike u kosovskoj Demokratiji za razvoj, sigurno ne misli tako.

„Ne mislim da je Crna Gora izbegla kinesku zamku duga jer trenutno trpe posledice“, kaže on za Emerging Europe. „Pouka je ovdje da će sledeći put kada Kina ponudi veliki novac svi okrenuti pogled prema Crnoj Gori kao savršenom primjeru zamke Kine. Crna Gora će poslužiti kao udžbenički primjer kineske diplomatije zamke duga. Mislim da je Zapadni Balkan naučio lekciju“.

Hoće li druge zemlje u regionu zaista naučiti lekciju? Vreme će pokazati, ali Šebok primećuje da bi moglo doći do kontradiktornog efekta.

„Možda će se umesto toga osećati ohrabreno da uzmu kineske zajmove, jer kada se nađu u nemogućnosti da ih otplate, sada postoji presedan da zapadne institucije uskaču u to“.

Obilne lekcije za ostatak regiona

Lekcije za ostatak regiona su brojne, kaže Marković Khaze.

„Konzervativnije budžetske procjene i ekonomsko planiranje trebale bi se sprovesti u tranzicionim ekonomijama Zapadnog Balkana, od kojih se neke- poput Crne Gore- previše oslanjaju na tokove stranog kapitala, SDI i budžetske prihode iz nestabilnih sektora poput turizma- koji su tokom Covid- 19 pandemije je desetkovano“.

Iako je crnogorski hedžing ugovor sa privatnim investicionim bankama, i iako tačni detalji nisu objavljeni, opšte je poznato da su i Brisel i Vašington odigrali svoju ulogu u njegovom sastavljanju.

Međutim, prvobitno EU nije htela da se direktno umeša kada je Crna Gora prvi put zatražila pomoć u aprilu.

„Ako akteri poput EU i SAD žele da ograniče trenutni i budući kineski uticaj u regionu, moraju biti spremni da pruže alternative za ekonomski i infrastrukturni razvoj, da blisko sarađuju sa zemljama Zapadnog Balkana tokom procesa pridruživanja i da proces proširenja je ponovo prioritet“, kaže Vladislavljev.

Trenutna situacija jasno pokazuje da i EU i Sjedinjene Države razumeju pretnju Kine po njihove interese na Zapadnom Balkanu.

„Međutim, tokom protekle decenije, Peking je uspešno iskoristio pasivnost EU i stekao i ekonomski i politički uticaj kreditima i velikim projektima širom regiona. Uzimajući u obzir naizgled beskonačan proces pristupanja i jasan porast evroskepticizma u većini zemalja u regionu, Briselu je potrebna ambiciozna sveobuhvatna strategija kako bi osigurala prevagu na Zapadnom Balkanu u godinama koje dolaze“, zaključuje Šterić.

Za razliku od mnogih vesti i informativnih platformi, Evropa u razvoju je slobodna za čitanje, i uvek će to biti. Ovde nema platnog zida. Mi smo nezavisni, nismo povezani niti predstavljamo bilo koju političku stranku ili poslovnu organizaciju. Mi želimo najbolje za Evropu u nastajanju, ništa više, ništa manje. Vaša podrška će nam pomoći da nastavimo da širimo glas o ovoj neverovatnoj regiji.

Izvor: Emerging Europe